

PROTOKÓŁ

I ETAP KONSULTACJI SPOŁECZNYCH OPRACOWANIE PROJEKTU „STRATEGII ROZWOJU MIASTA – OLSZTYN 2030+”

Olsztyn, 02 września 2021 r. godz. 17.00-19.00

Temat debaty: Olsztyn wrażliwy

Cel debaty: zebranie opinii, wniosków i propozycji dot. kierunków rozwoju Olsztyna oraz jego wizji w roku 2030 i w latach kolejnych, wypracowanie założeń do projektu dokumentu pn. „Strategia rozwoju Miasta - Olsztyn 2030+”

Spotkanie odbyło się online (MS Teams; kanał YouTube www.olsztyn.eu).

Uczestnicy debaty w dniu 02.09.2021 r. – 33 osób (w tym 26 osób na MS Teams; 7 os. obserwujących debatę na kanale YouTube), w tym:

- Ekspert główny: dr hab. Wojciech Dziemianowicz, profesor Uniwersytetu Warszawskiego
- Ekspert zewnętrzny: Magdalena Ruszkowska-Cieślak - Prezeska Zarządu Fundacji Habitat for Humanity Poland. Ekspertka w planowaniu i zarządzaniu projektami społecznymi z dziedziny integracji i ochrony praw grup zagrożonych wykluczeniem społecznym: m.in. osób zagrożonych bezdomnością, samotnych rodziców, migrantów, osadzonych, młodych usamodzielniających się po pobycie w pieczy zastępczej, osób zakażonych HIV. Członkini Komisji Ekspertów ds. Przeciwdziałania Bezdomności przy Rzeczniku Praw Obywatelskich; Członkini Rady Wykonawczej Polskiego Komitetu EAPN.
- Przewodnicząca Zespołu Koordynującego ds. opracowania „Strategii rozwoju Miasta – Olsztyn 2030+”: Ewa Monika Kaliszek, III Zastępca Prezydenta Olsztyna
- radni Rady Miasta Olsztyna
- przedstawiciele olsztyńskich rad osiedli
- przedstawiciele UM Olsztyna
- przedstawiciele instytucji i organizacji społecznych
- przedstawiciele uczelni wyższych
- mieszkańcy Olsztyna

Liczba wyświetleń debaty – 107 (stan na dzień 08.09.2021 r.)

Nikt z nas nie żyje godnie dopóki wszyscy nie możemy żyć godnie (Milliard Fuller, założyciel Habitat for Humanity)

Wprowadzenia do dyskusji dokonała Pani Prezydent Ewa Monika Kaliszuk, przedstawiając tło demograficzne oraz zaplecze instytucjonalne i środowiskowe Olsztyna w zakresie usług społecznych skierowanych do osób starszych, osób ze specjalnymi potrzebami, osób z niepełnosprawnościami czy zagrożonych wykluczeniem społecznym. Wykazała silny potencjał Olsztyna w zakresie możliwości instytucjonalnych i środowiskowych, podkreślając jednocześnie wagę wzmacniania poczucia bezpieczeństwa osób potrzebujących i świadomości, że los potrzebujących nie jest obojętny lokalnej społeczności.

Olsztyn, podobnie jak i inne miasta w Polsce, odnotowuje zmiany w zakresie struktury społeczeństwa. Coraz większą grupą olsztynian stanowią osoby w wieku poprodukcyjnym (ok. 42 tys. osób). Rośnie tym samym zapotrzebowanie na usługi wspierające tę grupę społeczną. Olsztyn posiada szeroką bazę instytucjonalną, z której usług korzystają osoby zależne, niesamodzielne czy z niepełnosprawnościami. Wśród nich są całodobowe domy pomocy społecznej i rodzinne domy pomocy (ponad 450 osób korzystających), dzienne domy pomocy społecznej i placówki Senior+ dla ok. 600 osób, środowiskowe domy samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi (ponad 650 osób objętych wsparciem), warsztaty terapii zajęciowej (145 osób), mieszkania chronione, ośrodek mieszkavno-rehabilitacyjny, centrum rehabilitacji i wsparcia. To także rozbudowany system opieki dla dzieci i młodzieży oraz rodzin i osób w kryzysie, w tym placówki opiekuńczo-wychowawcze, rodzinne domy dziecka oraz rodziny zastępcze, świetlice środowiskowe, kluby i ogniska wychowawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, specjalistyczny ośrodek wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, ośrodek wsparcia dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, centrum integracji społecznej, schronisko i noclegownia dla osób bezdomnych. Olsztyn realizuje także pomoc środowiskową, materialną oraz szeroko rozumiane poradnictwo, z którego mogą skorzystać osoby wymagające wsparcia (wsparcie finansowe w formie zasiłków, poradnictwo specjalistyczne, profilaktyka oraz terapia, działania środowiskowe, praca socjalna na rzecz osób potrzebujących, usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, opieka wytchnieniowa dla członków rodzin lub opiekunów osób z niepełnosprawnością, programy dożywiania i in.)

Wsparcie instytucjonalne i środowiskowe jest realizowane, tak przez miasto Olsztyn, jak i przez organizacje pozarządowe. Samorząd Olsztyna, a także organizacje trzeciego sektora korzystają z możliwości pozyskiwania funduszy unijnych i realizują tzw. miękkie projekty społeczne, beneficjentami których stają się mieszkańcy naszego miasta.

Pani Prezydent zwróciła obecnym uwagę, że miasto wrażliwe powinno żyć potrzebami swoich mieszkańców. Odczytywać ich marzenia i wpisywać się w ich życiowe plany. Takie miasto powinno posiadać silny kapitał społeczny stworzony z ludzi, których cechuje otwartość na poglądy i pomysły innych oraz empatia i wrażliwość na potrzeby drugiego człowieka.

Ekspert wiodący Profesor Wojciech Dziemianowicz, zaprezentował obecnym kluczowe wnioski z ankiety przeprowadzonej w dniach 27.08 do 02.09.2021 r. realizowanej na potrzeby debaty „Olsztyn wrażliwy”, które przedstawiono poniżej:

- polityka lokalna powinna skupić się na tworzeniu kanałów i możliwości wzrostu aktywności;
- istnieją w Olsztynie obszary do budowania i zwiększania aktywności;
- ankietowani wskazali, że Olsztyn wrażliwy w roku 2030 powinien cechować się otwartością i tolerancyjnością, wrażliwością na społeczne i kulturowe różnice. Powinien zapewniać mieszkańcom równy dostęp do zasobów i usług w zakresie infrastruktury, opieki zdrowotnej, mieszkalnictwa oraz kultury, a także angażujący społeczność lokalną w procesy decyzyjne, cechując się wysokim poziomem demokracji lokalnej.

W trakcie dalszego trwania spotkania ekspert zewnętrzny Pani Magdalena Ruszkowska-Cieślak przedstawiła prezentację pt. *Olsztyn 2030 – stańmy się wspólnotą solidarną*, poprzez którą przybliżyła obecnym temat debaty. Zwróciła uwagę na aktualne wyzwania polityki społecznej:

- zero bezdomności;
- mieszkania adekwatne do potrzeb osób je zamieszkujących;
- włączenie na rynek pracy;
- opieka w społeczności lokalnej rozumiana jako tworzenie warunków, które pomagają rozpoznawać potrzeby i włączać lokalnie osoby z niezaspokojoną potrzebą (np. wsparcie sąsiedzkie);
- sieci współpracy i partnerstwa - organizacje pozarządowe jako partnerzy samorządu lokalnego;
- ekonomia społeczna, którą należy rozpatrywać w kategoriach naczyń połączonych - skutki niezaplanowania, braku realizacji bądź też zaniechania działań skierowanych na zaspokojenie potrzeb osób wymagających wsparcia i opieki, będą ekonomicznie odczuwalne dla nas wszystkich.

Bezdomność to zdaniem ekspertów nie tylko brak dachu nad głową, to także niezabezpieczone mieszkanie (czasowe, rotacyjne, którego wynajęcia nie można przedłużyć), nieodpowiednie warunki lokalowe (np. przeludnienie), nieodpowiednie mieszkanie (złe warunki techniczne, zimno, wilgoć, brak dostępu do łazienki lub bieżącej wody). Warunki mieszkaniowe mają wpływ na wszystkie dziedziny życia: relacje społeczne, zdrowie (w tym zdrowie psychiczne), warunki nauki dzieci, poczucie własnej wartości i sprawczości, możliwości na rynku pracy.

Problemy mieszkaniowe to trzeci najważniejszy problem w Polsce, po niskich zarobkach i braku sprawnie funkcjonującej służby zdrowia. Coraz mniej gospodarstw domowych w Polsce stać na mieszkanie w godnych warunkach (60%). Budowane są nowe mieszkania (ich liczba stale wzrasta), jednocześnie następuje spadek liczby mieszkań komunalnych i socjalnych (na podstawie badań „Problemy mieszkaniowe Polek i Polaków oraz ocena istniejących rozwiązań” na zlecenie Fundacji Habitat for Humanity Poland; ACR Rynek i Opinia, 2020).

Pomoc powinna być:

- adekwatna do potrzeb;

- udzielana z poszanowaniem potrzeb osób wymagających zaopiekowania i które chcemy zaopatrzyć w naszą pomoc;
- właściwie zdiagnozowana (jeżeli dobrze rozpoznamy potrzeby, będziemy mogli z poszanowaniem godności wesprzeć osoby potrzebujące);
- wzmacniająca (udzielona z odpowiednim wsparciem i usługami odpowiednimi do potrzeb osoby w kryzysie);
- nie uzależniająca;
- dążąca do likwidacji potrzeby pomocy;
- dostępna w sposób stały.

Podejmując działania powinniśmy wdrażać rozwiązania, które będą zmniejszać problemy, nie zaś je utrzymywać.

Ekspertka zwróciła uwagę na zainicjowany w Polsce proces deinstytucjonalizacji (planowany na lata 2021-2035) usług społecznych, którego założeniem jest przejście od wsparcia instytucjonalnego do wsparcia środowiskowego. Proces ten ma przyczynić się do:

- ograniczenia konieczności opieki instytucjonalnej (rozładowania usług świadczonych m.in. w DPS na rzecz wsparcia środowiskowego, w miejscu zamieszkania osoby w potrzebie; część potrzeb zaspakajać w obrębie społeczności lokalnej poprzez dobranie takich usług społecznych i o takim charakterze, które profilaktycznie ograniczają konieczność opieki w instytucjach);
- przeniesienia części zasobów ze stacjonarnych zasobów opieki długoterminowej na poczet nowych usług środowiskowych w społeczności lokalnej (do mniejszych mieszkań, mieszkań wspieranych, wśród sąsiadów lokalnej społeczności wspierającej).

Kluczowe wnioski i propozycje płynące z dyskusji:

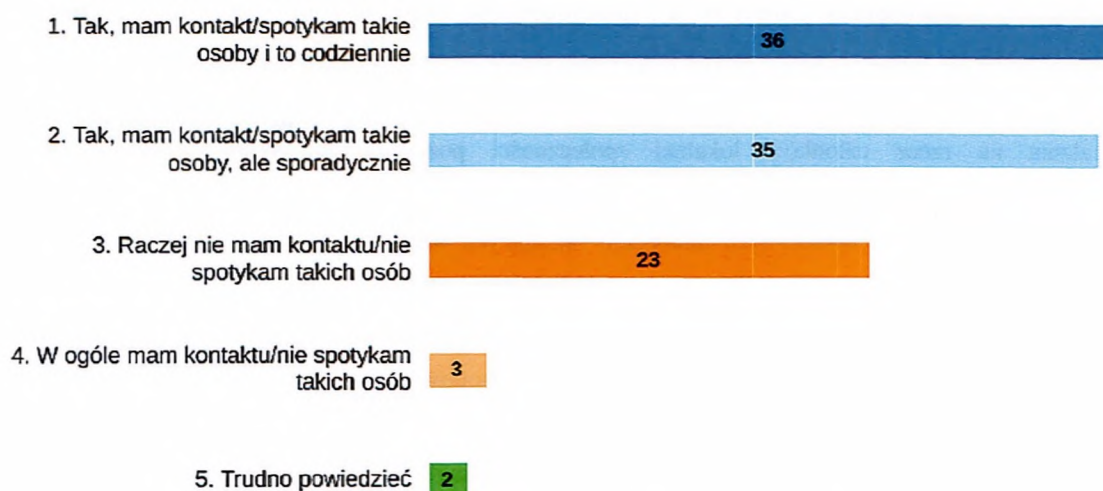
1. Koncentracja miejsc na potrzeby aktywizacji osób starszych (centra seniorów, programy „Przyjazny sąsiad”, „Ciepły telefon”).
2. Optymalne wykorzystanie istniejących zasobów na potrzeby lokalnej aktywności, koncentracja i integracja działań (np. wykorzystanie infrastruktury DDPS na inne potrzeby lokalnej społeczności).
3. Deinstytucjonalizacja staje się koniecznością. Niezbędne jest łączenie zasobów, podejmowanie współpracy międzysektorowej (samorząd lokalny + organizacje pozarządowe + środowisko gospodarcze).
4. Niezbędne jest rozwijanie systemu instytucjonalnej opieki środowiskowej oraz budowanie wspólnoty sąsiedzkiej i wrażliwości wolontariatu.
5. Opieka zdrowotna – tworzenie klimatu dla rozwoju geriatry jako specjalizacji lekarskiej (w oparciu o współpracę z UWM).
6. Stworzenie centrum opieki medycznej wykorzystującej już istniejącą infrastrukturę (koncentracja i integracja działań).
7. Objęcie opieką wytchnieniową opiekunów osób starszych.

8. Tworzenie hospicjów.
9. Tworzenie atrakcyjnej oferty zajęć dla osób starszych (np. zajęcia na świeżym powietrzu, w ramach istniejącej infrastruktury).
10. Wprowadzenie godzin ciszy w urzędach i miejscach użyteczności publicznej (uwzględniając potrzeby m.in. osób z nadwrażliwością słuchową, sensoryczną etc.).
11. Działania na rzecz poprawy jakości życia i funkcjonowania osób z niepełnosprawnością narządu słuchu (upowszechnienie domowej nauki języka migowego; działania na rzecz wzrostu kompetencji pracowników administracji, instytucji publicznych i pracowników firm w zakresie znajomości języka migowego).
12. Działania na rzecz członków lokalnej społeczności pozostających w tymczasowym kryzysie (wymagających wsparcia jedynie w „gorszym” dla nich okresie życia).
13. Tworzenie inkubatorów społecznych innowacji, budujących wrażliwość społeczną, rolą których będzie integracja różnych grup społecznych wokół określonych rozwiązań (działania integrujące np. na rzecz seniorów + wychowanków domów dziecka w połączeniu z działaniami na rzecz zwierząt).
14. Olsztyn wrażliwy nie tylko na potrzeby ludzi, ale także na środowisko i potrzeby zwierząt.
15. Powstanie grzebowiska dla zwierząt.
16. Brak dostępności do infrastruktury np. kulturalnej, administracyjnej, etc.
17. Osoby z niepełnosprawnościami potrzebują normalnego włączenia do społeczeństwa. Włączenie uczy społeczeństwo kontaktu z osobami z niepełnosprawnościami, wspólnego funkcjonowania, rozpoznawania potrzeb tych osób, a także adekwatnych zachowań i reakcji na osoby z różnymi niepełnosprawnościami.
18. Olsztyn bez podziałów - otwarty i wspólny dla wszystkich, bez podziału na pełnosprawnych, seniorów osoby z niepełnosprawnościami czy innych. **Normalność dostępna dla wszystkich, bez względu na ograniczenia.**
19. Wyzwaniem jest miasto bez barier architektonicznych (audyt instytucji publicznych przeprowadzany we współpracy z osobami z niepełnosprawnościami).
20. Kontynuacja działań na rzecz edukacji włączającej.
21. Niezbędne jest organizowanie kampanii społecznych uwrażliwiających na potrzeby innych.
22. Planowanie i wdrażanie rozwiązań na rzecz określonej grupy społecznej powinno odbywać się przy ścisłym udziale osób, do których to działanie/rozwiązanie będzie kierowane. Taka współpraca zapewni, że działania będą adekwatne a ich efektywność możliwie najwyższa.
23. Olsztyn wrażliwy musi postawić w centrum uwagi człowieka i jego potrzeby, często niezaspokojone bez winy tego człowieka. Z uwagi na to, że potrzeby te będą różnorodne, tak i wrażliwość powinna być rozproszona.
24. Niezbędne są działania na rzecz edukacji do wrażliwości, empatii.
25. Podejmując działania należy zakładać 100% sukcesu, nie można poprzestawać na wskaźnikach w połowie drogi.

Debacie towarzyszyła krótka ankieta, którą wypełniło i wysłało 99 osób. Jej wyniki przedstawiono uczestnikom w czasie debaty oraz w protokole poniżej.

Pytanie 1.

Czy w swoim otoczeniu (rodzina, znajomi, osiedle, droga do pracy, miejsce pracy) dostrzega Pani/Pan osoby będące w trudnej sytuacji życiowej, wymagające pomocy/wsparcia)?

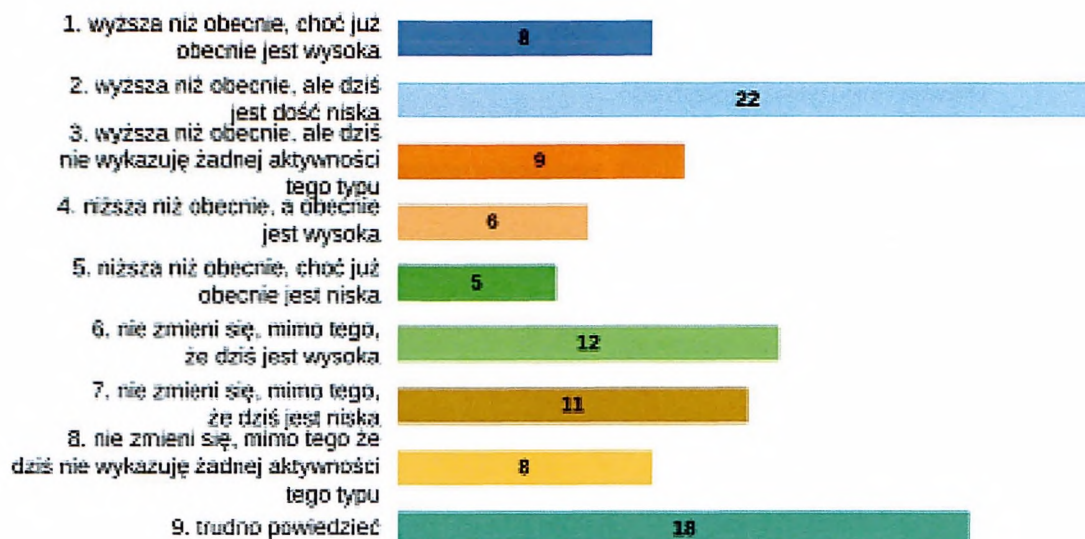

źródło: opracowanie na podstawie wyników badań ankietowych

Większość z ankietowanych ma kontakt z osobami w potrzebie – codzienny kontakt ma 36 osób, zaś 35 respondentów spotyka takie osoby w swoim otoczeniu, ale sporadycznie. Największą grupę spośród nich stanowiły kobiety (od 20 do 28), mieszkanki i mieszkańcy Olsztyna w wieku 35-54 lat oraz osoby legitymujące się wykształceniem wyższym magisterskim (30 osób dla każdego wskazania).

Pytanie 2.

Czy uważa Pani/Pan, że w 2030 roku Pani/Pana aktywność (dobrowolna i nieodpłatna praca lub pomoc, w tym także jednorazowe działanie pomocowe) na rzecz okolicy miejsca zamieszkania (osiedle, podwórko) będzie:

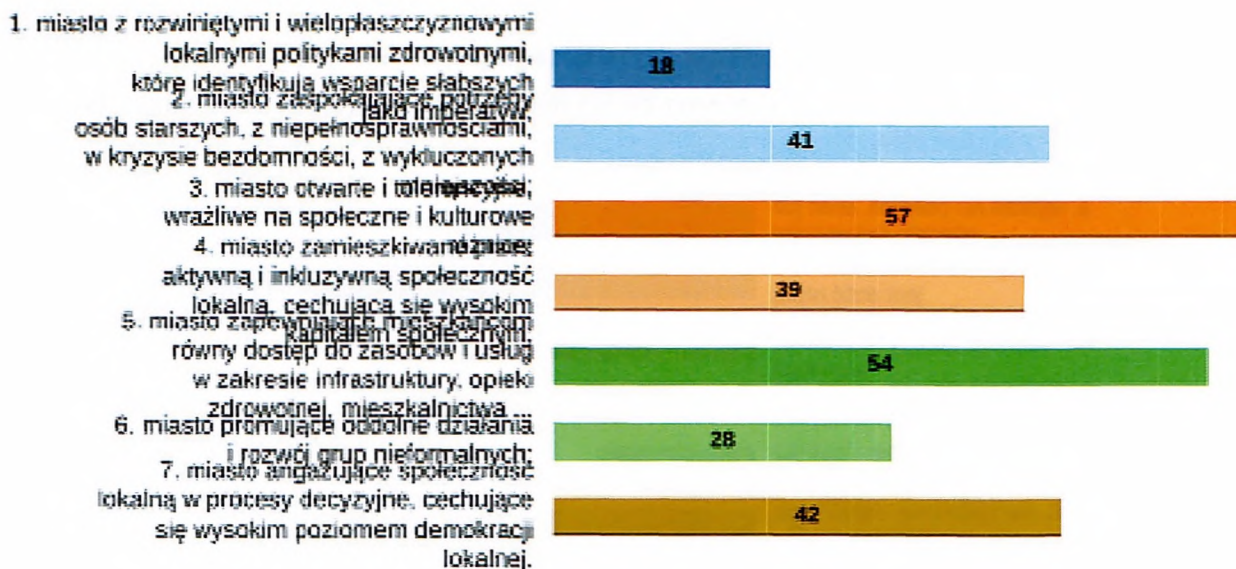
źródło: opracowanie na podstawie wyników badań ankietowych

Uczestnicy badania ankietowego najczęściej wskazali odpowiedź „wyższa niż obecnie, ale dziś jest dość niska” (22 osoby). Przeważającą grupę wśród udzielających powyższej odpowiedzi stanowiły kobiety (12), osoby w wieku 35-44 lat, osoby legitymujące się wykształceniem wyższym magisterskim (20 osób) oraz mieszkańcy Olsztyna (18 osób).

Pytanie 3.

Które elementy „miasta wrażliwego powinny cechować Olsztyn w 2030 roku”:

1. Miasto z rozwiniętymi i wielopłaszczyznowymi lokalnymi politykami zdrowotnymi, które identyfikują wsparcie słabszych jako imperatyw,
2. Miasto zaspokajające potrzeby osób starszych z niepełnosprawnościami, w kryzysie bezdomności, z wykluczonych mniejszości,
3. Miasto otwarte i tolerancyjne, wrażliwe na społeczne i kulturowe różnice,
4. Miasto zamieszkiwane przez aktywną i inkluzywną społeczność lokalną, cechującą się wysokim kapitałem społecznym,
5. Miasto zapewniające mieszkańcom równy dostęp do zasobów i usług w zakresie infrastruktury, opieki zdrowotnej, mieszkalnictwa...,
6. Miasto promujące oddolne działania i rozwój grup nieformalnych,
7. Miasto angażujące społeczność lokalną w procesy decyzyjne, cechujące się wysokim poziomem demokracji lokalnej.

źródło: opracowanie na podstawie wyników badań ankietowych

Odpowiadając na powyższe pytanie, ankietowani najczęściej wskazali, że Olsztyn 2030+ powinien być miastem otwartym i tolerancyjnym, wrażliwym na społeczne i kulturowe różnice (57 wskazań), a także miastem zapewniającym mieszkańcom równy dostęp do zasobów i usług w zakresie infrastruktury, opieki zdrowotnej, mieszkalnictwa etc. (54 wskazania). Takiego miasta oczekują przede wszystkim kobiety (odpowiednio 38 i 39 wskazań w poszczególnych odpowiedziach), osoby w wieku 35-44 lata (odpowiednio 28 i 25 wskazań w poszczególnych odpowiedziach) oraz osoby z wykształceniem wyższym magisterskim (53 i 48 respondentów), mieszkańców Olsztyna (odpowiednio 47 i 43 wskazań w poszczególnych odpowiedziach).

Kolejne spotkanie zaplanowano na 09 września 2021 r., godz. 17.00.

Tematem debaty będzie *Olsztyn odporny klimatycznie*.

ZASTĘPCA PREZYDENTA

 Ewa Monika Kaliszuk

Protokół sporządzono: 08 września 2021 r.